

KURZ HOSPODÁŘENÍ S PENĚŽI

SPRÁVNÁ VOLBA

KURZ HOSPODAŘENÍ S PENĚZI

Autoři - Mgr. Jitka Zimová, Mgr. Michaela Mikulajová, Jan Hamák, Jana Plíšková
Poděkování patří Doc. PhDr. Marii Černé, CSc. za výstižné připomínky k celému textu.
Za spolupráci děkujeme Mgr. Jitce Zimové a spolupracovníkům z SPMP ČR.

KURZ HOSPODAŘENÍ S PENĚZI

ÚVODNÍ INFORMACE

Cíle kurzu:

- Poznávání peněz
- Rozpočet
- Jak se peníze získávají
- Bankovní služby
- Za co se peníze vydávají
- Jak ušetřit
- Nákupy
- Bezpečnost při zacházení s penězi

Pro koho je kurz určen?

- Pro mladé a dospělé lidi s mentálním nebo kombinovaným postižením.
- Pro lidi, kteří v rámci kurzu i po jeho skončení budou používat peníze.
- Délka trvání kurzu:
- Délku kurzu si určí každá organizace podle svých potřeb a možností, minimální délka kurzu je 4 měsíce.
- Lekce mohou probíhat jednou až dvakrát týdně. Podle možností organizace se doporučují individuální schůzky s jednotlivými účastníky na procvičování obtížnějších témat.
- Jedna lekce obsahuje 2 výukové hodiny (1 výuková hodina = 45 minut).

Charakteristika skupinky:

- 6 účastníků
- 2 lektoři
- Účastníci mohou mít různé stupně postižení.
- Pokud bude mít některý účastník problémy s chováním, je nutné pro něho stanovit taková pravidla, aby se ostatní účastníci mohli soustředit na práci.

Kurzu jsou k dispozici tyto pomůcky:

- CD - obsahuje Manuál s tématy kurzu
 - Pracovní listy a šablony pro vytvoření dalších pracovních listů
 - Obrázky
 - Peníze - N. Engels. Metodika počítání peněz a skládání ceny, poskytl Klub rodičů a přátel dětí s Downovým syndromem
 - Dohodu o účasti na Kurzu hospodaření s penězi
- Pomůcky k metodice Peníze – N. Engels: dřevěné kostky a pravítka na počítání peněz
- Zafoliované herní bankovky – od každé bankovky 10 ks
- Právě bankovky a mince
- Různé druhy trvanlivého zboží (nebo obaly od zboží) pro nácvik nakupování
- Notýsek pro každého účastníka na zapisování týdenních výdajů – záznamy o hospodaření s kapesným (200 Kč měsíčně)
- Složka pro každého účastníka na zakládání vypracovaných pracovních listů

Dohoda o používání bankovek a mincí:

- Během kurzu se používají **právě bankovky i herní bankovky** (s nápisem SPECIMEN). Barevné herní bankovky jsou k dispozici na přiloženém CD – nutno slepit k sobě obě strany, zafoliovat. Rozdíl mezi pravými a herními bankovkami je popsán v kapitole ČESKÉ PENÍZE – MINCE A BANKOVKY (s herními bankovkami nelze nikde platit). Na pracovních listech jsou zobrazeny vždy herní bankovky, zadání se přesto plní, jako kdyby byly právě.
- V případě mincí je vhodnější používat pouze **právě mince**.

Podmínky účasti:

- Vstupní pohovor – zjištění, jakým způsobem účastník kurzu nakládá s penězi.
- Podepsání dohody o účasti v kurzu.
- Každý účastník bude mít k dispozici během kurzu 200 Kč měsíčně, s těmito penězi bude mít možnost hospodařit (je to uvedeno v dohodě o účasti v kurzu).
O hospodaření si povede týdenní záznamy, aby měl přehled, za co peníze utrací.
- Každý účastník bude mít na kurzu vlastní peněženku.
- V případě potřeby je nutná spolupráce s rodinou, či s klíčovým pracovníkem zařízení, kde účastník kurzu žije.

Práce s manuálem:

Manuál je určen pro lektory.

Současně je manuál napsán jednoduchou formou, výklad témat či zadání úkolů lze proto bez úprav použít pro účastníky.

Text, který je psaný kurzívou, je výklad pro lektory.

Text, který není psaný kurzívou, je výklad pro účastníky.

Práce s pracovními listy:

- Pracovní listy jsou v manuálu označeny modře (a zkratkou PL).
- V manuálu je u každého pracovního listu uveden nejprve jeho nadpis (např. Proč potřebujete kurz Hospodaření s penězi? Co už umíte?).
- Za nadpisem je uveden v závorce očíslovaný název bez diakritiky (např. 1_Uvodni_dotaznik). Nadpis pracovního listu se tedy nemusí shodovat s jeho názvem.
- Každý pracovní list najdete na Seznamu pracovních listů podle jeho očíslovaného názvu.
- V Seznamu pracovních listů je vedle očíslovaného názvu uveden i nadpis pracovního listu z manuálu.
- Číslování na začátku názvu každého PL je shodné s číslem složky, ve které PL najdete. Podle tohoto čísla se budete orientovat v Seznamu pracovních listů.
- Pracovní listy, které mají za názvem číslo (např. Kolik_je_to_korun1, Kolik_je_to_korun2, Kolik_je_to_korun3), jsou v manuálu označeny jako Kolik_je_to_korun 1.2.3. Číslo 1.2.3 označují většinou různý stupeň obtížnosti nebo jsou prostě variacemi.
- Lektor má možnost vytvořit si vlastní pracovní listy podle potřeb účastníků kurzu. K tomu účelu je na CD připravena šablona. V každé složce má tato šablona koncovku „vzor“ (např. 6_Kolik_je_to_korun_vzor). Do této šablony mohou lektori dosadit obrázky z databáze, která je také součástí CD (složka „Obrázky“). Stejně tak je možné do šablony měnit údaje pracovního listu (např. velikost peněžní částky) podle pokročilosti účastníků.
- Některé kapitoly (např. 2.2.3 a 12.5) obsahují více cvičení na pracovních listech. Není vhodné probírat je najednou, lépe je kombinovat pracovní listy s teoretickými tématy – viz dále „Návrh struktury lekcí“.
- Doporučujeme pro každou lekci vybrat pracovní listy dle situace a pokročilosti účastníků, popř. cvičení opakovat. Např. v kapitole 12.5 Znáte přibližné ceny zboží? - tyto PL je možné zařazovat průběžně během celého kurzu.
- Na začátku kurzu dostane každý účastník svoji složku, bude do ní zakládat pracovní listy, které již vypracoval.

Práce lektorů ve skupině:

- Je vhodné, když kurz vedou minimálně dva lektori.

- Jeden lektor vede celou lekci a druhý pracuje jako asistent, pomáhá účastníkům, kteří nepracují samostatně.
- V praxi se osvědčilo, když lektor-asistent nezasahoval do výkladu vedoucího lektora.
- V následující lekci si mohou lektoři svoji práci vyměnit.

Návrh struktury lekcí:

- 1) Opakování předešlého tématu
- 2) Výklad nové kapitoly z manuálu
- 3) Návčik hospodaření – týdenní záznamy o hospodaření s kapesným
- 4) Práce s pracovními listy
- 5) Počítání peněz dle metodiky N. Engels - Peníze (podle potřeby účastníků)
- 6) Skládání ceny – placení zboží

ČASOVÉ ROZLOŽENÍ LEKCE

10 min.	Opakování předešlých témat + úvod do nové lekce
30 min.	Výklad nové kapitoly
15 min.	Návčik hospodaření – vedení záznamů o hospodaření s kapesným
20 min.	Pracovní listy, metodika N. Engels - poznávání peněz, placení zboží
5 min.	Shrnutí, domácí úkol

1. SEZNÁMENÍ S KURZEM

Cíl: Stručné shrnutí poznatků a zkušeností, které jsme o penězích dosud získali.

Vstupní pohovor: podpis dohody o kurzu / úvodní dotazník

Pracovní list (dále jen PL): Proč potřebujete kurz Hospodaření s penězi? Co už umíte?
 (1_Uvodni_dotaznik)

Účastníci odpovídají na otázky:

- Co se vám vybaví, když se řekne „peníze“?
- K čemu potřebujete peníze?
- Máte někde nějaké peníze ušetřené/ schované?
- Víte, odkud se peníze berou?
- Co si za peníze můžete koupit?
- Bez čeho se dokážete obejít, když chcete peníze ušetřit?
- Víte, kde se nakupují různé druhy zboží?
- Může vás někdo okrást?

Pro lektory: Je dobré poznamenávat si odpovědi – pro následné shrnutí.

Následující dvě kapitoly

JAK PENÍZE VYPADAJÍ a MÁM PENÍZE, CO S NIMI UDĚLÁM - ROZPOČET

jsou zařazeny na začátek kurzu proto, aby se mohly v průběhu stále procvičovat, abychom se k nim mohli stále vracet v rámci skupinové i individuální práce.

2. JAK PENÍZE VYPADAJÍ

Cíl: Naučíme se poznávat české mince a bankovky – budeme je pojmenovávat podle jejich hodnoty. Naučíme se rozlišovat peníze nižší a vyšší hodnoty (malé a velké peníze).

2.1 ČÍM MŮŽEME PLATIT

Pro lektory: Účastníci mají před sebou na stole různé předměty, tiskoviny, peníze – např. letáky, vstupenky, vizitky, herní peníze, šperky, pamětní mince, platné mince, platné bankovky, staré neplatné bankovky, kartičku pojišťovny. Rozhodují, čím se platí a čím ne.

PL: Čím můžete v obchodě zaplatit? (2_Cim_muzete_v_obchode_zaplatit 1.2.)

Zadání:

1. Zakroužkujte obrázek, čím můžete zaplatit.
2. Škrtněte obrázek, čím se platit nedá.

2.2 ČESKÉ PENÍZE – MINCE A BANKOVKY

2.2.1 MINCE

Mince bývají většinou kulaté, bývají vyrobené z kovu.

Na každé minci je vyraženo:

- hodnota mince
- název Česká republika
- státní znak České republiky
- rok výroby

Mince mají většinou hodnotu korun:

koruna (1 Kč), dvoukoruna (2 Kč), pětikoruna (5 Kč), desetikoruna (10 Kč), dvacetikoruna (20 Kč), padesátikoruna (50 Kč).

Jen jedna mince má hodnotu haléřů :

padesátihaléř - říká se mu také padesátník (zapisuje se 0,50 Kč)

Pro lektory: Mince (pokud je to možné – použít pravé mince): účastníci sedí kolem stolu – na stole je hromádka mincí, jsou zastoupeny všechny mince. Počet mincí jednoho druhu je takový, jaký je počet účastníků kurzu.

Úkol:

1. Prohlédněte si mince, přečtěte jejich hodnotu, najděte státní znak, rok výroby, název Česká republika.
2. Na stole leží hromada mincí – vytvořte společně hromádky podle hodnoty mincí. Na jedné hromádce budou všechny padesátihaléře, dále všechny koruny, dvoukoruny, pětikoruny atd. Takto vytvořte sedm hromádek mincí.
3. Rozdělte si mince mezi sebou, každý si z hromádky vezměte jeden padesátihaléř, pak jednu korunu, jednu dvoukorunu, jednu pětikorunu atd.
4. Teď máte každý před sebou všechny mince, kterými se v České republice platí.
5. Najděte minci nejnižší hodnoty – jak se jmenuje?
6. Najděte minci nejvyšší hodnoty - jak se jmenuje?
7. Teď máte vedle sebe nejmenší a největší minci, čím se od sebe liší?
8. Co se dá koupit za 0,50 Kč, co se dá koupit za 50 Kč?
9. Seřadte mince od nejnižší k nejvyšší.
10. Zkuste spočítat, kolik peněz máte dohromady před sebou.

PL: České peníze - mince (3_Ceské_penize_mince+jedn.bankovky)

Zadání:

1. Poznáte minci na obrázku?
2. Zapište její hodnotu.
3. Vedle obrázku položte stejnou pravou minci.

Největší mince (50 Kč) může být také bankovka (50 Kč) – když máte někde zaplatit 50 Kč, můžete použít minci nebo bankovku – podle toho, co máte zrovna v peněžence.

PL: Položte stejné peníze – kolik je to korun? (4_Polozte_stejne_penize 1.2.3.)

Zadání:

1. Na obrázku jsou různé mince. Vyberte stejné mince z vašich peněz na hromádce a položte je do rámečku.
2. Vpravo zapište, kolik je to dohromady korun.

2.2.2 BANKOVKY

Bankovky mají tvar obdélníku – jsou vyrobené ze zvláštního papíru.

Na každé bankovce je vyznačeno:

- hodnota bankovky (slovem i číslem)
- obrázek člověka (význační lidé z minulosti)
- státní znak České republiky
- nápis ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA (tam se bankovky vydávají)
- nápis PADĚLÁNÍ BANKOVEK (vyrobených doma) SE TRESTÁ PODLE ZÁKONA
- číslo bankovky
- ochranné znaky – podle nich se pozná, že bankovka je pravá:
- stříbrný přerušovaný proužek
- obrázek, který je vidět jen proti světlu – říká se tomu vodoznak

Pro lektory: Bankovky – nejdříve použijeme pravé bankovky, účastníci sedí kolem stolu – na stole je několik libovolných bankovek. Počet bankovek je takový, jaký je počet účastníků kurzu. Účastníci si prohlédnou pravé bankovky, najdou jednotlivé znaky, pak pravé bankovky vrátí.

Na stůl se umístí herní bankovky, se kterými se bude nadále pracovat. Herní bankovky jsou oboustranné, zafoliované, jejich počet je takový, aby každý účastník měl celou sadu bankovek – od každé jednu.

Úkol:

1. Jak se liší bankovky od mincí?
2. Vezměte si každý do ruky jednu bankovku, najděte jednotlivé znaky, o kterých jsme mluvili.
3. Prohlédněte si, kdo je na bankovce vyobrazený. Najděte, kde je na bankovce napsané jeho jméno. Víte, proč je na bankovce vyobrazen právě tento člověk? Myslíte, že někdo z nás (vy nebo já) bude někdy vyobrazen na bankovce?
4. Najděte ochranné prvky, o kterých jsme mluvili.
5. **Pravé bankovky** vraťte na stůl - abychom se naučili zacházet s penězi, budeme na kurzu používat herní bankovky.
6. Na stole leží hromada **herních bankovek** – vytvořte společně hromádky podle druhu bankovek – takto vytvořte sedm hromádek bankovek.
7. Rozdělte si bankovky mezi sebou, každý si vezměte jednu 50 Kč, 100 Kč, 200 Kč, 500 Kč, 1000 Kč, 2000 Kč, 5000 Kč.
8. Teď máte každý před sebou všechny bankovky, kterými se platí v České republice.
9. Najděte bankovku nejnižší hodnoty – jak se jmenuje?
10. Najděte bankovku nejvyšší hodnoty – jak se jmenuje?
11. Seřadte bankovky od nejnižší k nejvyšší.
12. Zkuste spočítat, kolik peněz máte dohromady před sebou.

PL: České peníze – bankovky (pokračování 3_Ceské_penize_mince+jedn.bankovky)

Zadání:

1. Poznáte bankovky na obrázku?
2. Na linku запиšte jejich hodnotu.
3. Na obrázek položte stejnou bankovku.

Pro lektory: Otázky zpracovávejte postupně. Nezadávejte všechny najednou.

Otázka: Co má větší hodnotu – jednotlivé bankovky nebo jednotlivé mince?

2.2.3 MINCE A BANKOVKY

Pro lektory: Na stole leží hromada peněz – pravé mince a herní bankovky – peněz je tolik, aby každý účastník měl od každé mince a bankovky jednu. Peníze se vytřídí podle druhu do hromádek, pak se rozdělí mezi účastníky.

PL: Kterými penězi můžete v obchodě zaplatit?
5_Kterymi_penezi_muzete_v_obchode_zaplatit 1.2.)

Zadání:

1. Škrtněte neplatné bankovky.
2. Zakroužkujte bankovky, s kterými můžete platit.

Úkol:

1. Seřadte mince i bankovky podle hodnoty od nejnižší k nejvyšší.
2. HRA na procvičení vyšší-nižší hodnota - každý hráč má „měšec“ s penězi, do kterého nevidí. Všichni najednou (na povel) položí na stůl minci či bankovku. Vyhrává a všechny peníze bere ten, kdo má peněz s nejvyšší hodnotou. Cílem je nasbírat co nejvíc peněz.
3. Pomocí bankovek a mincí složte na stole určenou částku peněz. Složte např. 4 Kč, 9 Kč, 13 Kč, 22 Kč, 31 Kč, 56 Kč apod.

PL: Kolik je to korun? (6_Kolik_je_to_korun 1.2.3.)

Zadání:

1. Spočítejte peníze na obrázku.
2. Zapište do rámečku celkovou hodnotu.

PL: Jak zaplatíte přesně ? (7_Jak_zaplatite_presne 1.2.3.4.)

Zadání:

1. V „peněžence“ máte všechny mince a bankovky. Vidíte je na pracovním listu nahoře.
2. Rozhodněte, kterými z těchto peněz můžete zaplatit částky, které jsou uvedeny po straně nalevo.
Můžete vymyslet více způsobů, jednotlivé mince a bankovky se mohou opakovat.
3. Skupinky peněz namalujte do rámečků vedle částky.

- obdobné je další cvičení, ale účastníci mají k dispozici jen určité peníze (je složitější):

PL: Jak zaplatíte přesně těmito penězi? (8_Jak_zaplatite_presne_predepsane 1.2.3.)

Zadání:

1. Máte „v peněžence“ pouze tyto mince a bankovky – vidíte je nahoře. Jiné peníze nemáte.

2. Rozhodněte, kterými z těchto peněz můžete zaplatit částky, které jsou uvedeny nalevo. Můžete vymyslet více způsobů.
3. Skupinky peněz namalujte do rámečků vedle částky.

PL: Jaké oblečení si za své peníze můžete koupit? (9_Kolik_Kc_co_za_ne_obleceni)

Zadání:

1. Spočítejte peníze v rámečku uprostřed a částku zapište pod rámeček
2. Rozhodněte, které z oblečení byste si za tyto peníze mohli koupit.
3. Které oblečení je dražší – na nákup vám chybí peníze?
4. Pro náročnější: určete u každé částky, kolik korun vám prodavač vrátí nebo kolik korun vám chybí do ceny zboží.

- obdobné jsou další cvičení:

PL: Jakou svačinku si za své peníze můžete koupit? (10_Kolik_Kc_co_za_ne_svacinka 1.2.)

Zadání:

1. Sečtěte peníze vlevo.
2. Pokud je to nutné (když se svačinka sestává z více částí), sečtěte jednotlivé ceny za potraviny v rámečcích.
3. Rozhodněte, které ze svačinek byste si za tyto peníze mohli koupit.
4. Která svačinka je dražší – na nákup vám chybí peníze.
5. Pro náročnější: určete u každé částky, kolik vám prodavač vrátí nebo kolik korun vám chybí do ceny zboží.

PL: Jaký oběd si za své peníze můžete koupit? (11_Kolik_Kc_co_za_ne_obed 1.2.)

Zadání:

1. Sečtěte peníze v rámečku uprostřed.
2. Pokud je to nutné (když se oběd sestává z více částí), sečtěte jednotlivé ceny za oběd v rámečcích.
3. Rozhodněte, které z obědů byste si za tyto peníze mohli koupit. Co je akorát/ levnější než je suma, kterou máte „v peněžence“? Co je dražší a nemohli byste si to s těmito penězi dovolit?
4. Pro náročnější: určete u každé částky, kolik vám prodavač vrátí nebo kolik korun vám chybí do ceny zboží.

Pro lektory: Tato cvičení lze využít i během dalších kapitol, které jsou spíše popisné a vyžadují diskusi. Je tedy vhodné každou z lekcí zpestřit pravidelným procvičováním.

3. PENÍZE – N. ENGELS

Tato metodika se podle potřeby dá používat během celého kurzu u účastníků, kteří se potřebují naučit počítat peníze bez znalostí matematických operací.

Cíl: Naučíme se počítat peníze pomocí dřevěných pomůcek (pravítek a kostek). Chceme se naučit zaplatit přesnou částku peněz.

Pro lektory: Tuto metodiku i dřevěné pomůcky poskytl kurzu Klub rodičů a přátel dětí s Downovým syndromem. Metodika je uložena na CD jako zvláštní příloha. Obsahuje tyto kapitoly: Placení přesné částky, Rozměňování peněz, Placení více způsoby, Zaplacení o něco více, Vracení peněz. Účastníci kurzu se učí

manipulovat s penězi pomocí dřevěných pravítek a kostek. Tyto pomůcky lze získat od Klubu rodičů a přátel dětí s DS, Praha (www.downsyndrom.cz).

4. MÁM PENÍZE, CO S NIMI UDĚLÁM - ROZPOČET

Cíl: Představíme si určité situace, které nás čekají. Budeme plánovat, kolik peněz budeme v těchto situacích potřebovat a uděláme si předběžný rozpočet.

Pro lektory: S účastníky kurzu probereme postupně různé situace, ve kterých je třeba naplánovat předem, kolik si s sebou vezmou peněz, co za ně koupí a kolik utratí. Nakonec vždy společně porovnáme částku, kterou jsme předem naplánovali s celkovou útratou. Předpokládané situace budou krátkodobé (návštěva cukrárny, hospody, restaurace) i dlouhodobé (víkendový pobyt).

4.1 NÁVŠTĚVA CUKRÁRNY, HOSPODY, RESTAURACE

Pro lektory: Naplánujeme návštěvu cukrárny, hospody a restaurace. Rozmyslíme si, kolik si vezmeme s sebou peněz a co si budeme chtít koupit. Budou nám peníze v peněžence stačit?

PL: Jdeme do cukrárny (12_Jdeme_do_cukrarny)
 Jdeme do hospody (12_Jdeme_do_hospody)
 Jdeme do restaurace (12_Jdeme_do_restaurace)

Zadání:

1. Odhadněte částku, kterou budete potřebovat.
2. Co si budete chtít koupit?
3. Kolik to může stát? „Tipněte si“, když to nevíte.
4. Spočítejte, kolik by to mohlo všechno dohromady stát.
5. Bude vám stačit částka, kterou jste si předem naplánovali?

4.2 JEDEME NA JEDNODENNÍ VÝLET

Pro lektory: Budeme společně plánovat jednodenní výlet. Účastníkům kurzu sdělíme podrobný program (cesta asi 20 km autobusem, návštěva hradu, oběd v restauraci, cesta lanovkou, návštěva cukrárny, koncert, cesta nazpět vlakem atd...). Kolik peněz s sebou vzít?

PL: Jedeme na výlet (13_Jednodenni_vylet)

Zadání:

1. Odhadněte, kolik si s sebou vzít peněz na jednodenní výlet.
2. Co všechno bude třeba zaplatit?
3. Koupíte si také něco pro radost?
4. K plánovaným nákupům napište předpokládané ceny.
5. Sečtěte ceny (s pomocí lektora) a porovnejte s plánovanou částkou.

4.3 JEDEME NA VÍKENDOVÝ POBYT

Pro lektory: Stejně plánujeme společný víkendový pobyt. Sdělíme, jaký bude program na dva dny, účastníci mohou přispívat vlastními nápady, co by na výletě chtěli prožít. Stravu a ubytování jsme již zaplatili předem. Kolik peněz potřebujeme ještě do peněženky?

PL: Jedeme na víkend na výlet (13_Vikendovy_vylet)

Zadání:

1. Odhadněte, kolik si s sebou vezmete peněz na víkend.
2. Napište, co všechno budete muset platit z peněz ve vaší peněžence, bez ubytování a stravy.
3. K plánovaným nákupům napište předpokládané ceny.
4. Sečtěte a srovnejte s původní navrženou částkou.

Otázky:

Co se stane, když na výletě utratím moc?
(Nebudu mít peníze na vlak domů.)

Co se stane, když na výletě neutratím nic?
(Když si nekoupím svačinu ani pití, může mi být špatně.)

5. ROZPOČET BĚHEM KURZU

Cíl: Během kurzu budeme zaznamenávat všechny naše jednotlivé útraty, budeme se zamýšlet nad svými nákupy. Když ušetříme, zažijeme radost nad obdarováním svých blízkých nebo si koupíme něco pro sebe.

Pro lektory: V dohodě, kterou každý účastník před zahájením kurzu podepsal, je stanovena podmínka, že po dobu trvání kurzu bude dostávat kapesné 200 Kč měsíčně. (Dohodu podepsal v případě potřeby také zástupce účastníka.)

O těchto penězích si povede účastník záznamy do připraveného notýsku – co si za ně koupil. Zaznamenávání útrat bude buď slovem nebo pomocí nalepovaných obrázků - piktogramů vlastní výroby. Každý účastník si na začátku kurzu naplánuje, jestli chce během kurzu určitou částku našetřit.

- Po dobu našeho kurzu (po 4 měsíce) budete dostávat každý měsíc kapesné 200 Kč.
- Tyto peníze můžete utratit, ale můžete také něco ušetřit.
- Kdyby se vám podařilo ušetřit, mohli byste po kurzu koupit dárek (sobě, někomu jinému).
- Každý z vás si udělá vlastní plán, kolik peněz by si přál během kurzu ušetřit.
- Každý měsíc pak budete zaznamenávat, co se s vašimi penězi děje, jestli utrácíte nebo šetříte.
- Vše se bude zaznamenávat do notýsku. Bude tam váš plán i útraty.
- Každý z vás si také rozmyslí, kam si bude ukládat ušetřené peníze.

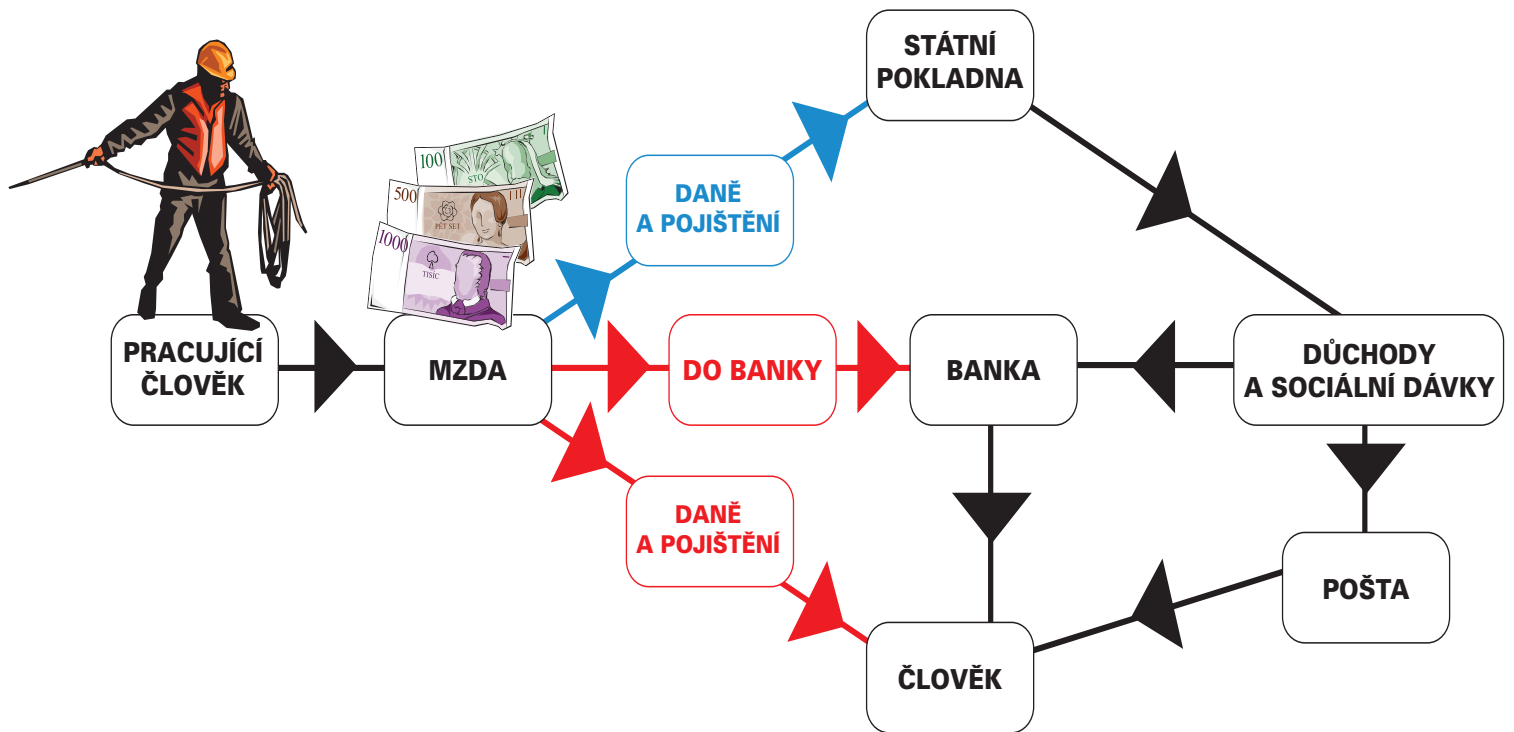
Pro lektory: Poznávání peněz, počítání peněz a hospodaření s kapesným bude probíhat po celou dobu kurzu – bude součástí každé lekce.

V manuálu dále následují teoretická témata, budeme se jimi zabývat podle toho, jaký zájem u účastníků kurzu vyvolají, podle toho, jakou zkušenost s nimi budou účastníci mít. Například někdo má zkušenost s dědictvím, někdo s vyděláváním peněz, někdo pobírá důchod.

6. CESTA PENĚŽ

Cíl: Cesta peněz se osobně dotýká každého z nás – peníze se k nám určitou cestou dostávají každý měsíc. Kudy jdou moje peníze?

Na začátku kurzu jsme si společně položili otázku, kde se peníze berou. Nyní si ukážeme, kde se berou důchody, kam zaměstnavatelé posílají mzdy, proč někteří lidé chodí pro důchod na poštu, jiní do banky.

Pro lektory: Schéma Cesta peněz je ručně namalován na velký balicí papír (nebo se dají postupně připínat na magnetickou tabuli kartičky s jednotlivými obrázky a popisy) – slouží k výkladu lektora pro všechny účastníky – cílem je, aby účastníci pochopili, že cesta peněz se každého z nich dotýká. Někdo dostává peníze za svoji práci, jiný je dostává ze státní pokladny. Do státní pokladny jdou peníze z daní (část mzdy pracujících lidí).

V této kapitole pomocí otázek zjišťujeme osobní situaci každého účastníka kurzu – abychom pak mohli každému na obrázku ukázat, jaká je cesta peněz v jeho případě.

Při vysvětlení daní je dobré uvést příklad - nejlépe, když lektor mluví o sobě.

Komentáře ke schématu:

Většina lidí má své zaměstnání (chodí do práce) – za práci dostávají mzdu (plat).

Mzda, kterou člověk vydělá, se pak rozdělí na 2 části:

- **Větší část mzdy** člověk dostane a s těmito penězi hospodáří, může je utratit - za jídlo, za oblečení, za nájem. Dostane je buď DO RUKY nebo DO BANKY na svůj účet (vyznačeno červeně).
- **Menší část mzdy** se jmenuje DANĚ a POJIŠTĚNÍ a tyhle peníze člověk nedostane (vyznačeno modře).

Daně a pojištění jsou peníze, které jdou do STÁTNÍ POKLADNY.

Příklad: Vydělávám 20 000 Kč, ale dostanu jen 16 000 Kč. 4 000 Kč z mé mzdy jde do státní pokladny.

Ze státní pokladny se pak vyplácejí důchody, sociální dávky (například příspěvek na péči, příspěvek na bydlení, podpora v nezaměstnanosti) a zdravotní pojištění lidem, kteří nemohou pracovat. Dále pak se ze státní pokladny platí například školy, opravy památek, silnice.

Otázky:

Znáte někoho, kdo chodí do práce - z rodiny, z přátel a víte, kam mu posílají mzdu?

(např.: maminka chodí do práce a mzda jí jde do banky)

Kde se berou peníze na důchody?

Z čeho žijete vy?

7. KAM SE PENÍZE UKLÁDAJÍ

Cíl: Vysvětlíme si, proč lidé mají své peníze uložené v bance, v čem banka lidem pomáhá. Je výhodné si peníze půjčovat? Co to je státní pokladna?

Pro lektory: Během kurzu je dobré společně navštívit banku či spořitelnu.

Musí tomu předcházet osobní domluva se zaměstnancem banky, návrh témat pro vysvětlení účastníkům kurzu – tato témata jsou rozvedena v této kapitole.

Je třeba požádat zaměstnance banky,

- aby jednotlivá témata vykládal pomalu,
- aby u každého tématu zdůraznil jeden až dva důležité body,
- aby pokládal účastníkům jednoduché otázky,
- aby jednotlivé účastníky vyzýval k odpovědi,
- aby účastníkům ukázal, jak funguje přepážka, kde sedí pracovník banky, který může sdělit všechny informace o službách banky,
- aby sdělil, jak založit účet.

Účastníky kurzu můžeme před lekcí v bance připravit na to, aby sami kladli otázky:

- Mohl bych si u vás spořit peníze?
- Co pro to musím udělat?

Doporučujeme před vstupem do objektu ještě jednou zopakovat, kam jdeme a proč.

7.1 BANKA, SPOŘITELNA

Lidé většinou nemají své peníze doma, mají je uložené v bance.

Je to bezpečné, protože když máte peníze v bance, nemůžete je utratit, ani je nemůže nikdo ukrást. Peníze uložené v bance také přinášejí úrok, to znamená, že částka trochu naroste.

V bance si člověk může založit svůj účet (nebo se mu říká konto) – na tento účet si pak nechá posílat svůj pravidelný měsíční příjem peněz – svoji mzdu nebo svůj důchod, sociální dávky.

Potom je možné banku požádat, aby sama platila (odesílala z účtu) některé pravidelné platby – např. nájem, inkaso (to je platba za elektřinu a plyn). Pokud člověk požádá banku, aby za něho každý měsíc platila důležité platby, jmenuje se to **trvalý příkaz**.

Lidé mají v bance nebo ve spořitelně většinou několik trvalých příkazů.

Je to výhoda, protože se pak o tyhle platby nemusí vůbec starat.

Pokud se člověk rozhodl, že bude peníze šetřit, stará se banka také o spoření.

Každý měsíc pošle částku peněz, kterou si chce člověk ušetřit, **na spořicí účet** (je to vlastně taková pokladnička) – tam si pak může člověk vybrat, co si našetřil.

Peníze uložené na spořicím účtu opět přinášejí úrok (částka trochu naroste).

Za tyto služby platí člověk své bance měsíční poplatek.

7.1.1 ZALOŽENÍ ÚČTU

Osobní účet si založíte v bance nebo ve spořitelně u přepážky.

Je dobré si vybrat takovou pobočku banky, která je blízko vašeho bydliště nebo zaměstnání.

Člověk, který si chce v bance založit svůj účet, musí mít:

občanský průkaz – ten předloží pracovníkovi banky
pravidelný měsíční příjem peněz

7.1.2 VYBÍRÁNÍ PENĚZ Z ÚČTU

Jen pro účastníky, kteří účet mají nebo se ho chystají založit.

Po založení účtu si člověk zařídí, aby se jeho peníze, které pravidelně dostává (důchod, mzda) posílaly na tento účet. Posílá je tam zaměstnavatel nebo Správa sociálního zabezpečení.

Vybírání peněz z účtu je možné:

- v bance u přepážky – za výběr u přepážky se ale bance platí vysoký poplatek (např. 60 Kč).
- pomocí platební karty v bankomatu – zde je poplatek nižší (např. 8 Kč).

Vklad – peníze, které si uložíte v bance na svůj účet.

Výběr – peníze, které z účtu vyberete.

Zůstatek – celkové množství peněz, které máte uložené v bance.

Minimální zůstatek – nejnižší množství peněz, které musíte mít vždy na účtu.

Nedostatečný zůstatek – na účtu není dost peněz, banka vám za to může dát pokutu.

Výpis z účtu – banka vám pravidelně posílá dopis, který se jmenuje „výpis z účtu“.

Zde je napsáno, kolik peněz jste v minulém měsíci na účet vložili a kolik jste z něho vybrali.

Jsou zde i poplatky, které platíte bance za její služby.

Je zde také připsaný úrok – malá částka, kterou vám banka dává za to, že jste jí svěřili své peníze.

7.1.3 PLATEBNÍ KARTA

Člověk, který si založí v bance účet, dostane od banky platební kartu.

Ke kartě dostane od banky také číslo PIN (čtyřmístné) – jen s pomocí tohoto čísla může kartu používat.

Číslo PIN je nutné, když vybíráme peníze z bankomatu a když platíme kartou v obchodě.

Číslo PIN je tajné číslo, které znáte jen vy – popř. lidé, kterým zcela důvěřujete.

Číslo PIN nikdy nesmíte mít napsané v blízkosti platební karty. Kdybyste kartu ztratili nebo vám ji někdo ukradl, mohl by pak pomocí karty a čísla PIN vybrat peníze z vašeho účtu.

Když se používá platební karta, je nutné sledovat, kolik peněz na účtu zbývá.

Pokud utratíme více peněz, než je na účtu, musíme zaplatit bance pokutu.

Platební kartu musí mít člověk vždy bezpečně uloženou.

Otázky:

Víte, co se může stát, když někdo ztratí svoji platební kartu?

Víte, co musí člověk udělat, když ztratil svoji kartu?

(Ihned zatelefonovat do banky a kartu zablokovat – to znamená, že ji nikdo nemůže použít.)

7.1.4 BANKOMAT

S platební kartou chodí člověk k bankomatu.

Pomocí platební karty a čísla PIN si může člověk peníze ze svého účtu vybrat.

Existují různé druhy bankomatů – každá banka či spořitelna má své bankomaty – je to vždy na bankomatu napsáno.

Při výběru peněz z bankomatu si musí člověk najít bankomat své banky – té, ve které má založený účet.

Pokud člověk vybere peníze z bankomatu jiné banky, platí za výběr vysoký poplatek (70 Kč).

7.1.5 PŮJČKA

Pro lektory: Stačí pouze základní informace. Je nutné zdůraznit zejména nebezpečí půjček.

Půjčka znamená, že banku požádáte, aby vám půjčila peníze a zároveň slíbíte, že jí do určité doby peníze vrátíte. Každý měsíc pak splácíte určitou částku z půjčky a navíc platíte bance za to, že vám peníze půjčila. Tahle částka se jmenuje také úrok.

Splátky se musí platit vždy v určitou dobu a musí to být taková částka, kterou jste si s bankou sjednali. Pokud se nedodržují smluvené podmínky, banka si účtuje pokutu.

Lidé si většinou berou půjčky na věci, které chtějí mít a nemají na ně dost peněz – např. auto nebo dům.

Pozor na nástrahy:

Někdy uslyšíte o tom, že banka nabízí „výhodnou půjčku“ – např.:
 Půjčíme Vám 10 000 Kč a vy budete splácet jen 500 Kč měsíčně!

Pozor – je to velmi nevýhodné - budete splácet dlouho a nakonec musíte bance zaplatit více peněz, než jste si vypůjčili, protože banka si účtuje vysoké úroky.

Půjčíte si 10 000 Kč, ale vrátit musíte např. 14 000 Kč.

Můžete dostat do ruky leták, kde je velkým písmem napsáno SNADNÁ PŮJČKA .

Nabízejí vám, že můžete zadarmo zavolat, potřebujete jen občanský průkaz.

Z letáku se vám zdá, že dostat takové peníze je velmi jednoduché.

Konečně byste si mohli koupit krásné oblečení, mohli byste chodit často do restaurace.

Musíte si však dobře rozmyslet, jestli opravdu potřebujete chodit do restaurace a mít nové oblečení.

Půjčené peníze se dají rychle utratit a vy pak budete půjčku ještě dlouho splácet a zaplatíte bance daleko víc peněz, než jste si vypůjčili.

Na uzavření půjčky se také nenechte přemluvit cizími lidmi nebo i sousedy. (Příklad: soused přiměl člověka, který tomu nerozuměl, aby podepsal půjčku a soused sám si za ty peníze koupil televizi.)

Půjčkám se vyhýbejte, peníze si raději našetřete.

PL: Nebankovní půjčky (14_Nebankovni_pujcky), Rychlá půjčka Cofiflexi (14_Pujcka_Cofidis),
 Expres půjčka (14_Pujcka_Expres)

Zadání: Ukázky možných lákadel, vhodné jako podklad pro diskusi – jak moc / v jaké situaci je pro vás půjčka výhodná?
 Jsou půjčky opravdu tak „snadné“, „rychlé“, „bez poplatků“?

7.1.6 HYPOTÉKA

Existuje situace, kdy si člověk musí půjčit peníze od banky - když si potřebuje koupit byt, dům nebo auto.

To všechno stojí mnoho peněz – těžko se na to dá našetřit.

Lidé si proto zařídí v bance velkou půjčku – jmenuje se hypotéka.

Abych člověk tyto vypůjčené peníze bance zase vrátil, musí ještě přibližně 20 let pracovat a každý měsíc posílat bance část své mzdy.

Například - když člověk vydělává 20 000 Kč, musí každý měsíc poslat bance 5 000 Kč.

Otázky:

Víte, kolik peněz potřebuje člověk, který si chce koupit vlastní byt?

Společně najdeme inzeráty na prodej domů, bytů.

Myslíte si, že každý člověk potřebuje mít auto?

7.2 STÁTNÍ POKLADNA

Pro lektory: Je třeba stručně vysvětlit pojem státní pokladna, lidí na kurzu se konkrétně dotýká – důchody a zdravotní pojištění (a sociální dávky) se platí ze státní pokladny.

Státní pokladna – místo (Česká národní banka), ve které má své peníze náš stát Česká republika.

Návrat ke schématu CESTA PENĚŽ a řekněte, jak se dostanou peníze do státní pokladny.

Peníze ve státní pokladně – to jsou daně a pojištění (malá část mzdy) lidí, kteří chodí do zaměstnání, a od podnikatelů a podniků.

Ze státní pokladny se např. platí:

- důchody a zdravotní pojištění - lidem, kteří nemohou pracovat
- sociální dávky – lidem, kteří se dostali do nějaké nouze (ztratili zaměstnání)
- školy
- kultura – kina, divadla
- stavba a opravy silnic

8. JAK SE PENÍZE ZÍSKÁVAJÍ

Cíl: Každý člověk by chtěl mít hodně peněz. Peníze se dají získat různými způsoby, rozdělíme si poctivé a nepoctivé způsoby získávání peněz.

Pro lektory: V této lekci vysvětlíme, že dospělí lidé mají většinou svůj pravidelný měsíční příjem peněz (mzdu ze zaměstnání, důchod, sociální dávky). V tuto chvíli si opět připomeneme schéma CESTA PENĚŽ a znovu si řekneme, jak kdo z nás peníze získává.

Kromě toho dostane člověk peníze občas od svých rodičů, za brigádu, může si je vypůjčit, zdědit, vyhrát. To jsou poctivé způsoby, jak se peníze získají.

Dále se budeme snažit společně přijít na to, které způsoby získání peněz jsou nepoctivé - a co se stane lidem, kteří to dělají.

Poctivé i nepoctivé způsoby zapisujeme na připravené kartičky – pomocí magnetu na tabuli.

Úkol:

- Vymyslete způsoby získávání peněz. Jakékoliv (lektori mohou poradit i nepoctivé).
Do prvního sloupce umístěte poctivé způsoby získávání peněz.
- Do druhého sloupce umístěte nepoctivé.

9. POCTIVÉ ZPŮSOBY ZÍSKÁVÁNÍ PENĚŽ

Cíl: Probereme všechny poctivé způsoby, jak získat peníze. Tyto způsoby využívají všichni slušní a poctiví lidé.

1. kapesné
2. odměna za pomoc, za práci
3. brigáda
4. mzda, plat
5. důchod
6. sociální dávky
7. nemocenské dávky
8. dědictví
9. výhra
10. půjčka od kamaráda

9.1 KAPESNÉ

Lidé, kteří sami nevydělávají, dostávají peníze od svých rodičů – rodiče jim kupují, co je potřeba. Někdy od rodičů dostávají určitou částku peněz (na týden, na měsíc nebo jen občas) – tyto peníze si mohou utratit podle svého přání.

Otázky:

- Dostáváte od rodičů pravidelně peníze? Kolik?
- Co si za ně kupujete?
- Stačí vám to, nebo si myslíte, že potřebujete víc?
- Jestliže byste si přáli mít pro sebe více peněz, jak to nejlépe vyřešit?
- Proč se tomu říká kapesné?

Pro lektory: Zde odkaz na notýsek hospodaření s kapesným během kurzu.

9.2 ODMĚNA ZA POMOC

Někdy se vám může stát, že vás někdo požádá, abyste mu pomohli s nějakou prací a slíbí vám za to odměnu - peníze nebo nějakou věc (např. čokoládu, kávu).

Práci za odměnu si můžete domluvit jen s příbuznými (s babičkou) nebo i se známými (se sousedem).

Otázky:

- Už se vám něco podobného stalo?
- Komu jste pomohli?
- Jakou jste dostali odměnu?

9.3 BRIGÁDA

Mladí lidé, kteří studují a nemají ještě zaměstnání, nebo i lidé, kteří si občas chtějí přivydělat, si mohou najít brigádu. Rodiče jim dávají kapesné, ale oni si přejí mít pro sebe víc peněz.

Brigádu si může člověk najít, když je mu 15 let a více.

Takoví lidé (studenti) chodí do školy a pracují občas o víkendu, nejčastěji pracují o prázdninách.

Brigádu si člověk sjedná se zaměstnavatelem, podepíše pracovní smlouvu o tom, jakou bude dělat práci – za brigádu dostane mzdu.

Otázky:

- Slyšeli jste někdy o někom, kdo chodí na brigádu?
- Jakou práci ten člověk dělal?
- Kde se můžete o brigádě dozvědět?

PL: Nabídka brigád (15_Nabidka_brigad 1.2.3.)

Zadání: Ukázka možných nabídek. Označte brigádu, kterou byste mohli dělat. Na co musíte dát při výběru brigády pozor?

9.4 MZDA, PLAT – ODMĚNA ZA PRÁCI

Nejčastější způsob, jak získat peníze, je pravidelně pracovat.
(viz. schéma Cesta peněz str. 14)

9.4.1 PRACOVNÍ SMLOUVA

Pravidelnou měsíční mzdu (nebo plat) začnete dostávat, když je uzavřena pracovní smlouva.

Pracovní smlouvu podepíšete vy a váš zaměstnavatel.

Po podpisu smlouvy začnete pracovat.

Před podpisem jakékoli smlouvy se musíte poradit s někým, komu důvěřujete

- rodiče, sourozenci – měli by si ještě před podpisem vaši smlouvu přečíst, abyste nepodepsali něco, co pro vás bude nevýhodné.

9.4.2 VÝPLATNÍ DEN

Zaměstnavatel vyplácí mzdu každý měsíc ve stejné datum (např. 14. 1. – 14. 2. – 14. 3.).

Tzn. 14. je výplatní den – (v každém zaměstnání je jiný výplatní den) – v tento den zaměstnavatel vyplácí peníze v hotovosti – to znamená, že vám je dá do ruky, nebo je posílá do banky.

Otázky:

Je někdo z vás zaměstnaný a dostává pravidelnou mzdu?

9.4.3 HRUBÁ MZDA - ČISTÁ MZDA

V pracovní smlouvě je většinou uvedeno, jakou mzdu dostane člověk za práci.

Částka peněz, která bývá uvedena ve smlouvě, se nazývá **hrubá mzda**.

Při výplatě dostane člověk peněz méně.

Částka peněz při výplatě - to je **čistá mzda**.

Malá část mzdy – daně - jdou do státní pokladny (viz. schéma Cesta peněz str. 14)

PL: Petr a Kamil (16_Petr a 16_Kamil)

Zadání: Podklad pro diskusi – srovnajte den pracujícího Kamila a nezaměstnaného Petra. Jaké má pravidelná práce výhody a nevýhody? Co byste si nejrady vybrali vy?

9.5 DŮCHOD

Důchod dostávají lidé, kteří si z nějakého důvodu nemohou vydělat dostatek peněz na živobytí:

- starobní důchod dostávají staří lidé
- invalidní důchod dostávají lidé, kteří jsou dlouhodobě nemocní nebo mají postižení

O důchod si lidé musí požádat, důchod vyplácí Správa sociálního zabezpečení.

Lidé dostávají svůj důchod takto:

Důchod se posílá poštou

- přinese ho doručovatelka
- člověk si dojde na poštu

Důchod se posílá do banky – člověk tam má založený svůj účet. Peníze si pak vybere v bance u přepážky nebo z bankomatu platební kartou.

9.5.1 PŘÍSPĚVEK NA PÉČI

Příspěvek na péči dostávají lidé, kteří mají postižení nebo zdravotní problémy.

Nemohou se sami o sebe postarat a potřebují pomoc druhých lidí.

Za příspěvek si tedy mohou „nakoupit“ služby, např. si zaplatí osobního asistenta.

Také si mohou zaplatit pobyt ve stacionáři.

Příspěvek je různý – podle toho, jak velkou pomoc lidé potřebují.

O tento příspěvek se žádá na sociálním odboru městského (obecního) úřadu.

9.6 SOCIÁLNÍ DÁVKY

Sociální dávky dostávají od státu lidé, kteří se dostali do těžké situace:

- nevydělávají dost peněz pro svou rodinu (příspěvek na dítě, na bydlení)
- potřebují okamžitou pomoc například při ztrátě bydlení

Sociální dávky se lidem vyplácejí ze státní pokladny (obrázek Cesta peněz).

9.6.1 PODPORA V NEZAMĚSTNANOSTI

Někdy se stane, že člověk přijde o svoji práci

- zaměstnavatel ukončí pracovní smlouvu
- člověk dostane výpověď.

Tento člověk si musí najít nové zaměstnání.

Ten, kdo ztratil svoji práci, se jde přihlásit na **Úřad práce**.

Od Úřadu práce pak většinou dostává podporu v nezaměstnanosti.

Je to menší částka peněz a člověk ji dostává do té doby, než si najde novou práci.

Otázky:

Víte, proč člověk někdy ztratí zaměstnání?

Víte, jak se hledá nové zaměstnání?

9.7 ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ, NEMOCENSKÉ DÁVKY

Každý člověk, který chodí do zaměstnání, platí ze své mzdy částku na **zdravotní pojištění**.

Tyto peníze platí každý měsíc **zdravotní pojišťovně**.

Zdravotní pojišťovna pak vydá **kartu pojištěnce**.

- To je průkaz, kterým člověk doloží, že má zaplacené zdravotní pojištění.
- S touto kartou chodí k lékařům a za ošetření už nemusí nic platit.

Pokud člověk onemocní, nemůže chodit do zaměstnání a nedostává mzdu.

Tomuto člověku jsou vypláceny **nemocenské dávky** – aby nezůstal úplně bez peněz.

Lidé, kteří nechodí do zaměstnání (dostávají důchod), si nemohou platit sami své zdravotní pojištění.

Přesto mají svoji kartu pojištěnce a ošetření u lékaře mají také zdarma.

Těmto lidem platí zdravotní pojištění stát - peníze na jejich pojištění jdou ze státní pokladny.

Pokud kartu pojištěnce ztratíte, je třeba dojít do kanceláře zdravotní pojišťovny a požádat o vydání nové karty.

Za vydání karty nemusíte nic platit.

Otázky:

Kde máte průkazku zdravotní pojišťovny?

Platíte u lékaře?

Jak je to s placením léků?

- Některé léky jsou zdarma (zaplatí je zdravotní pojišťovna).
- Některé léky zaplatí zdravotní pojišťovna jen z části – člověk na ně musí připlatit.
- Některé léky zdravotní pojišťovna nehradí – člověk za ně zaplatí celou částku.

9.8 DĚDICTVÍ

Někdy člověk získá peníze nebo i jiný majetek (např. dům, pole) tím, že dostane dědictví po příbuzném, který zemřel - říká se tomu, že člověk peníze zdědil.

Starší členové rodiny - babička, dědeček, strýček, teta - mají např. našetřené peníze a když zemřou, dostanou jejich majetek nejbližší příbuzní.

Může se tedy stát, že po jejich smrti dostanou peníze vaši rodiče, vy nebo i jiný příbuzný.

Otázky:

Slyšeli jste někdy o tom, že někdo zdědil peníze?

9.9 VÝHRA

Někdy můžete slyšet o tom, že nějaký člověk získal peníze výhrou - v loterii, při různých hrách a soutěžích.

Musíte vědět, že když své peníze vložíte do nějaké hry, většinou se vám už nevrátí zpět. Z velkého počtu lidí vyhraje vždy jen velmi málo osob.

Nenechte se zlákat k tomu, abyste své peníze dávali do nějaké hry. Pravděpodobně byste o ně přišli.

Někdy přijdete do restaurace – nebo spíš do hospody nebo herny – a tam mají **hrací automaty**. Lidé do nich házejí mince a někdy se stane, že automat zase nějaké peníze vrátí a vypadá to, že člověk ty peníze vyhrál.

Do těchto automatů peníze nikdy nedávejte, už by se vám nevrátily, přišli byste o ně.

9.10 PŮJČKA OD KAMARÁDA

Malou částku si můžete půjčit od (dobrého) kamaráda – když je to nezbytně nutné.

Popište situace, kdy nemáte peníze a potřebujete je tak nutně, že musíte poprosit kamaráda, aby vám půjčil.

Peníze, které vám půjčil kamarád (nebo kdokoliv), se **musí vrátit co nejdříve**. Lépe je si peníze nepůjčovat a kupovat si věci jen za své peníze.

Otázky:

- Vzpomínejte, jestli jste si v minulosti od někoho vypůjčili peníze.
- Kolik jste si půjčili? Na co jste to potřebovali?
- Za jak dlouho jste peníze vrátili?
- Půjčili jste vy někdy někomu peníze?

10. NEPOCTIVÉ ZPŮSOBY ZÍSKÁVÁNÍ PENĚŽ

Cíl: Někteří lidé chtějí získat peníze nepoctivým způsobem. Policie takové lidi vždy objeví a tito lidé skončí ve vězení. Pokud si peníze půjčili a nevrátili, už jim nikdo nepůjčí.

Pro lektory: zde se vrátíme ke kartičkám, na které jsme zapisovali poctivé a nepoctivé způsoby.

Vydělat peníze je těžké, proto se někteří lidé snaží získat peníze nepoctivým způsobem:

- Krádeží
- Půjčí si peníze a nevrátí je
- Falšováním peněz

10.1 KRÁDEŽ

Někdy se může člověku stát, že ho okrade zloděj.

Někdy také slyšíte o tom, že zloději přepadli banku, poštu nebo benzinovou pumpu a odnesli peníze. Tito zloději pak musí na dlouhou dobu do vězení.

Otázky:

- Slyšeli jste o někom, koho okradl zloděj?
- Můžeme tomu zabránit? Můžeme se nějak před zloději chránit?
- Kde všude může zloděj člověka okrást?
- Nosíte peněženku, doklady na bezpečném místě?
- Kde takové bezpečné místo je?
- Víte, kdo je to „kapsář“?

10.2 PŮJČIT SI PENÍZE A NEVRÁTIT JE

Někdy se vám stane, že vás kamarád požádá, abyste mu půjčili peníze (už jsme o tom mluvili, když jsme probírali půjčky).

Pokud vám kamarád peníze nevrátil, už mu příště nepůjčujte – je to od něho nepoctivé.

Otázka:

Co byste udělali, kdybyste někomu známému půjčili peníze a on vám je nevrátil?

10.3 FALŠOVÁNÍ PENĚZ

Někdy můžete slyšet o tom, že se někde objevily falešné bankovky.

Vyrobili je podvodníci, kteří chtěli získat peníze bez práce.

Říká se tomu falšování bankovek.

Falešnými bankovkami se nesmí nikde platit.

Policie takové podvodníky vždy objeví, jsou odsouzeni a musí strávit dlouhou dobu ve vězení.

Otázka:

Podle čeho poznáte pravou bankovku?

Pravá bankovka má určité znaky, kterým se říká **ochranné prvky** (mluvili jsme o tom na začátku kurzu, když jsme se učili poznávat bankovky):

vodoznak – je vidět proti světlu, je to zmenšený obrázek osobnosti, kterou vidíte na bankovce
stříbrný přerušovaný proužek

V bance dostaneme vždy pravé bankovky, při výběru peněz z banky (z bankomatu) se nemusíme obávat.

11. ZA CO SE PENÍZE VYDÁVAJÍ

Cíl: Zamysleme se nad tím, jaké jsou naše měsíční příjmy a výdaje. Dobré rady, jak ušetřit. Je nutná peněžní rezerva? Zamyšlení nad dárky. Výhody spořicího účtu.

11.1 PŘÍJMY A VÝDAJE – PLÁNOVÁNÍ KROK ZA KROKEM

Tato kapitola je vhodná pro lidi z chráněného nebo podporovaného bydlení.

Pro lektory: Následující kapitola může sloužit některým účastníkům kurzu jako návod, jak mít své peníze pod kontrolou a jak popř. něco ušetřit. U jiných účastníků půjde o to společně s lektory zjistit, jak vypadají jejich příjmy a výdaje. Následně se pak může vytvořit plán, jak s penězi vyjít.

Chceme-li mít peníze pod kontrolou, musíme sledovat své **příjmy** (kolik peněz jsme vydělali nebo dostali) a **výdaje** (kolik peněz jsme utratili).

Krok 1: Příjmy

Příjmy jsou peníze, které dostanete, vyděláte.

Vytvořte si pracovní list a zapište do něho, kolik peněz každý měsíc dostáváte a odkud přicházejí.

Měsíční příjmy

Plat
Důchod+.....
Finanční podpora od rodičů+.....
Ostatní (dary)+.....

Celkový příjem (sečtěte všechny položky) =

Krok 2: Výdaje

Výdaje jsou peníze, které utratíte.

Je dobré vědět, kolik peněz vydáváte za různé věci (jídlo, časopisy, jízdenky).

Abyste měli přehled o svých výdajích, vytvořte si knihu výdajů.

Kniha výdajů:

Každý den si do notýsku zapište, kolik peněz jste utratili.

Notýsek noste pořád s sebou a zapisujte do něho všechno, zač platíte (např. i 10 Kč za zmrzlinu).

Informace z notýsku pak použijte k vyplnění pracovního listu Měsíční výdaje.

Měsíční výdaje (za co utrácím peníze)

Nájemné
Doprava+.....
Jídlo+.....
Plyn+.....
Elektřina+.....
Voda+.....
Telefon+.....
Oblečení+.....
Zábava (kino, časopisy)+.....
Výlety, cestování+.....
Ostatní (dárky, CD atd.)+.....

Celkové výdaje (sečtěte všechny položky) =

Krok 3: Porovnání příjmů a výdajů

Zapište celkový měsíční příjem (krok 1)

Zapište celkové měsíční výdaje (krok 2)

Odečtěte výdaje od příjmů a napište si výsledek =

Krok 4: Změny

Pokud jste měli větší příjem než výdaje, znamená to, že vám zbyly nějaké peníze.

V tom případě vám můžeme gratulovat.

Tyto peníze si můžete uložit na **spořicí účet**.

V případě, že jste měli větší výdaje než příjmy, znamená to, že jste utratili více, než jste vydělali nebo dostali. Podívejte se na seznam výdajů a zkuste zjistit, kde by se dalo příští měsíc ušetřit. Můžete také přemýšlet, jak zvýšit své příjmy.

PL: Týdenní výdaje (1.) (17_Tydenni_vydaje)

Zadání:

1. Do tabulky si celý týden poznamenávejte všechno, co jste si koupili během celého týdne.
2. Do vedlejšího sloupce si napište, kolik vás to stálo.
3. Dole pak všechny utracené peníze sečtěte.

- rozšířenou verzí je další cvičení:

PL: Týdenní výdaje (2.) (17_Tydenni_vydaje_rozsirene)

Zadání:

- 1.–3. jako předchozí
4. Z věcí, které jste si během týdne koupili, vyberte ty, které jste nutně nepotřebovali – které jste si koupili jen tak pro radost.
5. Tyto „nepotřebné“ věci napište do tabulky – spolu s jejich cenou.
6. Takto utracené peníze sečtěte a dostanete částku peněz, které jste mohli ušetřit.
7. Možná navázat diskusí o tom, co člověk opravdu potřebuje, jak důležité je šetřit, ale také si občas udělat radost – třeba tím, že si něco „nepotřebného“ koupíme.

11.2 JAK UŠETŘIT

- Kupujte opravdu jen to, co potřebujete.
- Ptejte se sami sebe: „Opravdu toto potřebuji, nebo to jen chci?“
- Možná budete překvapeni, kolik věcí nepotřebujete.
- Pokud vyděláte více peněz nebo peníze ušetříte, pak si můžete koupit věci, které chcete.

Několik dobrých rad:

- Nakupujte v levnějších obchodech, na trzích, ve výprodejích. Všimněte si také slev v obchodních domech.
- Noste si do práce svačinu/ oběd.
- Než se vypravíte na nákup, napište si seznam věcí, které chcete nakoupit (nákupní lístek), a držte se ho. Doma si k jednotlivým položkám na lístku napište přibližnou cenu, vezměte si s sebou jen tu určitou částku peněz.
- Jídlo nakupujte v samoobsluhách nebo v supermarketech. Nenakupujte v trafikách nebo u benzinových pump. Supermarkety jsou mnohem levnější. Nekupujte zboží jen proto, že je zlevněné. Myslete na to, jestli to opravdu potřebujete.
- Nenakupujte, když máte hlad. Před odchodem na nákup se doma najezte. Když máte hlad, nakupíte víc věcí, než doopravdy potřebujete.
- Jezte doma. Máte-li kuchyň, vařte si sami. Vaření se dokonce může stát vaším koníčkem. V restauraci jezte pouze při zvláštních příležitostech.

- Knihy, časopisy a filmy si půjčujte v knihovně. Vracejte je včas, abyste nemuseli platit pokutu.
- Všímejte si slev a speciálních nabídek.
- Vstupenka do kina ve všední den může být někdy levnější než o víkendu.
- Restaurace často nabízejí zlevněné polední menu (oběd), pokud se přijdete najíst v určitou hodinu.
- Sledujte účty za elektřinu, vodu a plyn. Můžete ušetřit peníze, budete-li zhasínat světla, když odejdete z místnosti, nebo zavřete-li topení, když odjedete na více dní z domova pryč.
- Zbavte se nákladných zlovyků, jako je kouření a pití alkoholu. Utratíte-li denně 40 Kč za cigarety, za měsíc prokouříte 1 200 Kč!
- Neutrácejte peníze v hracích automatech. Lidé tímto způsobem většinou peníze nevyhrávají, naopak o ně přicházejí. Pokud chcete hrát, raději zvolte stolní hru.

Co znamenají přísloví:

Kdo šetří, má za tři.

Nechá si pro korunu vrtat koleno.

Vyhazuje peníze oknem.

PL: Cesta na pustý ostrov – co s sebou? (18_Balon)

Zadání:

1. Dostali jste nabídku dovolené – horkovzdušným balonem můžete doletět až na pustý ostrov. Na tomto ostrově nejsou žádné obchody, žádní lidé. Všechno, co chcete mít s sebou, si musíte vzít na palubu balonu.
2. Vepište do pytlů, které visí jako zátěž na balonu, co si na ostrov s sebou vezmete.
3. Letíte nad mořem, pomalu se blížíte k cíli. Váš balon je ale těžký a začíná klesat. Hrozí, že se zřítíte do moře. Máte jedinou možnost - některý pytel shodíte do moře – zbavíte se ho.
4. Balon se na chvíli vznese, po chvílce však opět začne klesat. Čeho se zbavíte teď?
5. Takto pokračuje váš let, až vám na balonu zbudou 3 poslední pytle. S těmi už doletíte až na ostrov. Které pytle vám tam zůstaly? Dá se s nimi na ostrově přežít?

Pro lektory: Jednotlivé úkoly (body) zadávejte postupně, aby účastníci předem nevěděli, kolik pytlů budou muset vyhodit.

11.3 PENĚŽNÍ REZERVA PRO PŘÍPADY NOUZE

11.3.1 VĚTŠÍ REZERVA

Pro lektory: tato kapitola je vhodná pro ty účastníky, kteří žijí doma a mohou se spolupodílet na hospodaření celé rodiny – jsou zasvěceni do celkových příjmů a výdajů. Pro účastníky, kteří žijí v nějakém zařízení, je kapitola informativní.

Každá rodina potřebuje mít peněžní rezervu pro případ nouze – např. doma se rozbije bojler, praskne vodovodní potrubí, je potřeba opravit pračku, ledničku, neočekávaně zaplatit u lékaře.

Stejně tak vy byste si měli každý měsíc dát stranou určitou částku peněz - pro případ, že budete peníze naléhavě potřebovat.

11.3.2 MENŠÍ REZERVA

Měli byste u sebe vždy nosit menší obnos peněz, abyste si např. mohli zaplatit WC.

11.4 PENÍZE NA DÁRKY PRO VAŠE BLÍZKÉ

Otázky:

- Dostáváte někdy od někoho dárky?
- Kupujete někdy sami dárky pro své rodiče nebo pro své přátele?

11.5 SPOŘICÍ ÚČET

Spořicí účet je jako pokladnička, do níž si bezpečně ukládáte peníze. Banka vám navíc bude platit za to, že své peníze necháváte právě u ní – na svůj účet budete od banky dostávat úrok. Čím více peněz budete mít na účtu, tím větší bude úrok.

Spořicí účet má tyto výhody:

Můžete si ušetřit na něco, co si přejete.

Máte možnost koupit dárky lidem, které máte rádi.

Získáte peněžní rezervu pro případ, že nastane nějaká nepředvídatelná událost a budete nutně peníze potřebovat.

11.6 CO PLATÍM SÁM, CO ZA MNE PLATÍ NĚKDO JINÝ

Budeme společně přemýšlet, které věci jsou pro náš život důležité a je nutné pravidelně je platit. Zamysleme se, co platíte ze svých příjmů vy sami a co platí rodiče.

PL: Měsíční výdaje (19_Co_musite_zaplatit_mesicne)

Zadání:

Možné využít jako pomůcku pro diskusi o tom, co všechno rodina (nebo samotný účastník) musí měsíčně zaplatit. togramy jsou záměrně bez popisků, aby tak účastníci byli více nuceni přemýšlet – nájem, voda, elektřina, plyn, služby v domě – výtah, úklid, odpad apod., poplatky za telefon, televizi, rádio a internet, jídlo, léky, doprava (např. legitku na MHD) apod.

Kdo u vás tyto poplatky platí?

Víte, jak?

Víte, kolik je to měsíčně peněz?

PL: Za co každý měsíc utrácíte peníze? (19_Za_co_utracite_mesicne)

Zadání:

Opět možné využít pro diskusi, co vše si každý z účastníků měsíčně musí/ chce zaplatit (nebo někdo z jeho rodiny apod.), tentokrát jsou zahrnuty i např. zájmové kroužky, kultura, hygienické potřeby, sladkosti. Do prázdných rámečků si účastníci mohou nakreslit nebo vepsat další své výdaje.

12. NÁKUPY

Cíl: Co víme o nákupech, co chodíme nakupovat a jaký máme přehled o různých obchodech? Jsme opatrní při nakupování? Nákup ve cvičném obchodě.

12.1 BEZPEČNOST PŘI NAKUPOVÁNÍ

Při každém nákupu, ale také při každé vaší cestě, kdy máte u sebe peněženku, popř. telefon, je nebezpečí, že vás někdo okrade.

Musíte dodržovat některé zásady, abyste tomu pokud možno zabránili:

- Peněženku a mobil mít na dně příručního zavazadla – ne v postranních kapsách.
- Příruční zavazadlo nosit stále zapnuté.
- V dopravních prostředcích mít příruční zavazadlo na očích, před sebou – ne na zádech.

Co je důležité při placení

Připravit si před pokladnou peněženku (v samoobsluze).

Předem si rozmyslet, co chci kupovat (tam, kde je pultový prodej).

Co dělat, když někdo nabízí zboží/ službu na ulici

Pokud vás na ulici zastaví člověk a nabízí, že vám např. prodá velmi výhodně určité zboží, je to většinou podvodník a jeho zboží je nekvalitní (může být i kradené). S takovým člověkem se nedávejte do řeči, ani se s ním na ulici nezastavujte.

Úkol:

Cvičný obchod

Pro lektory:

Je možné používat hrací nebo opravdové peníze (dle možností).

Je dobré mít "kurzovní peněženky", aby se nepletly soukromé peníze s kurzovními.

Pro nakupování může sloužit opravdové zboží nebo prázdné obaly od zboží.

Obaly zboží – např. mléko, káva, čokoláda, jogurt, bonbóny, pizza, sýry v krabičce, zmrzlina v krabičce, čaj, müsli ... - od každé potraviny několik druhů

- krabičky opatřené cenovkami i bez

Doporučený počet zboží 35 ks.

Je dobré, aby jeden z lektorů hrál nakupujícího a jeden prodavače a oba předváděli chování v obchodě, které není správné (netrpělivost, nahlížení do cizí peněženky). Po skončení nákupu společně rozebereme, jaké chování nebylo správné.

Složitější situace – v obchodě je nepříjemný člověk - chce od vás půjčit peníze, dívá se vám do peněženky. Jak budete reagovat?

Otázky:

- Co bylo nepříjemné při nakupování?
- Co dělat, aby vás nikdo při placení neokradl?
- Co dělat, když vám někdo vezme peněženku?
- Co dělat, když v obchodě někdo bude chtít půjčit vaše peníze?
- Co dělat, když vás bude někdo otravovat, plést se do nakupování?
- Co dělat, když u výrobku není uvedena cena?
- Koho můžete požádat o pomoc?

12.2 NAKUPOJEME JÍDLO

Otázky:

- Chodíte občas nakupovat jídlo pro sebe nebo pro svoji rodinu?
- Nakupujete jídlo sami, nebo vám někdo pomáhá?

- Kam chodíte nakupovat?
- Jsou ceny jídla ve všech obchodech stejné?
- Znáte obchody, kde jsou levnější potraviny?
- Vaříte si doma nebo chodíte jíst do restaurace? Co vyjde levněji?
- Víte, kolik asi zaplatíte za oběd v restauraci?
- Máte nějaký tip na dobré jídlo, které se dá doma uvařit?

Co znamená přísloví:

Bez peněz do hospody nelez!

Někdy se stává, že si lidé v restauraci nic nekoupí. Když je takových lidí více, může v restauraci vzniknout konflikt. Lidé si nesmí plést restauraci s čekárnou.

12.3 NAKUJUJEME HYGIENICKÉ POTŘEBY

Každý den potřebujete také hygienické potřeby, abyste mohli pečovat o sebe a o místo, kde bydlíte.

Otázky:

- Jaké zboží potřebujete, abyste mohli pečovat o sebe? (mýdlo, šampon, prášek na praní)
- Jaké zboží potřebujete, abyste mohli pečovat o místo, kde bydlíte? (saponát na nádobí a na podlahu)
- Kdo u vás doma tohle zboží nakupuje?

12.4 NAKUJUJEME OBLEČENÍ

Otázky:

- Nakupujete si oblečení sami, nebo vám někdo pomáhá?
- Podle čeho si vybíráte výrobky, když jdete nakoupit? (cena, kvalita)
- Kde můžete koupit méně kvalitní a levnější oblečení?
- Víte, za kolik se dají koupit např. kalhoty?

12.5 ZNÁTE PŘIBLIŽNĚ CENY ZBOŽÍ?

Hodnota zboží

- následující cvičení jsou si podobná – záleží na lektorovi, která z nich si vybere:

PL: Co si můžete koupit za tyto peníze? (20_Co_si_muzete_koupit-vsechny_penize)

Zadání:

Lektor (třeba i za pomoci účastníků) by si měl dopředu vytvořit databázi obrázků nejrůznějšího zboží (potraviny, oblečení, spotřebiče apod.) – z letáků, časopisů. Ty by pak účastníci měli možnost si nalepit do svých PL.

1. Na obrázcích jsou všechny platné mince a bankovky.
2. Z obrázků na stole vyberte takové, které se k jednotlivým penězům hodí. Co si můžete koupit za 0,50 Kč? Co za 1 Kč apod.?
3. Vybrané zboží si k jednotlivým mincím a bankovkám nalepte.

PL: Co si můžete koupit za tyto peníze? (20_Co_si_muzete_koupit-obrazky)

Zadání:

1. Obrázky zboží spojte s mincí nebo s bankovkou, kterou – zhruba – potřebujete na jeho nákup.

PL: Co si můžete koupit za tyto peníze? (20_Co_si_muzete_koupit 1.2.3.)

1. Na obrázcích jsou peníze různé hodnoty.
2. Z obrázků vybírejte takové, které se k penězům hodí. Co byste si mohli pořídit za 2 Kč apod.?
3. Jestli vám nějaké obrázky chybí, můžete si vaše nápady k penězům sami namalovat, popř. napsat.

PL: Co všechno si můžete koupit za 20 Kč/50Kč/80Kč atd.? (21_Co_vsechno_si_koupite_za_20Kc/50Kc/80Kc/100Kc/150Kc/200Kc/500Kc/750Kc/1000Kc)

Zadání:

1. K obrázkům zboží přiřipšte přibližné ceny.
2. Vyberte si nákup tak, aby vám na něj po sečtení stačilo 20 Kč/50 Kč/80 Kč atd.
3. Na řádky napište ceny vybraného zboží.
4. Na poslední řádek sečtěte ceny a přesvědčte se o tom, že vám 20 Kč/50 Kč/80 Kč atd. opravdu stačí.

- další cvičení je jednodušší verzí předchozího:

PL: Co všechno si můžete koupit za 200 Kč/750 Kč? (21_Co_vsechno_si_koupite_za_200Kc_ceny/750Kc_ceny)

Zadání:

1. viz jako předchozí cvičení s tím rozdílem, že u zboží jsou uvedeny přibližné ceny – jednodušší verze.

PL: Co je nejlevnější a co je nejdražší? (22_Levnejsi_drazsi 1.2.)

Zadání:

1. Podívejte se na nabídku zboží (jednoho druhu), prohlédněte si uvedené ceny.
2. Na první řádek napište, které zboží je nejlevnější.
3. Na druhý řádek napište, které zboží je nejdražší.
4. Proč je některé zboží levnější a některé dražší? Má stejné zboží ve všech obchodech stejnou cenu?

Úkol:

Do příští lekce zajděte do obchodu (třeba ve vašem okolí nebo někde po cestě) a zjistěte, kolik tam stojí např. rohlík, malý jogurt, 10 dkg sýru eidam, 500 g špaget apod.

Porovnejte ceny v těchto obchodech.

Jsou ceny ve všech obchodech stejné?

Myslíte si, že se ceny mohou měnit?

Můžete si také donést letáky z obchodů a společně porovnávat různé slevy.

PL: Kolik peněz si sebou vezmete? (23_Malo_moc 1.2.3.)

Zadání:

1. U obrázku zboží máte uvedenou jeho cenu.
2. Pod ním jsou uvedeny tři částky peněz.
3. Vyberte a zakroužkujte částku/ částky, které vám budou stačit na nákup tohoto zboží.
4. Na řádek pod tím napište, jestli vám prodavač něco vrátí, event. kolik.
5. Pro náročnější: určete u každé částky, kolik vám prodavač vrátí nebo kolik korun vám chybí do ceny zboží.

PL: Kolik peněz je málo-přesně-moc? (24_Malo_presne_moc 1.2.)

Zadání:

1. Na obrázku je zboží, je zde uvedena i jeho cena.

2. Spočítejte celkovou sumu peněz v jednotlivých rámečcích.
3. Ze tří rámečků vyberte správnou skupinu peněz, kterými toto zboží zaplatíte.
4. Určete, ve kterém rámečku je přesný obnos, ve kterém je menší a ve které větší.
5. Pro náročnější: určete u každé částky, kolik vám prodavač vrátí nebo kolik korun vám chybí do ceny zboží.

13. SMĚNÁRNA

Cíl: V cizí zemi nemůžeme používat naše české peníze. Jak získat cizí peníze? Co je to Evropská unie?

- Když jedete do zahraničí, nemůžete mít v peněžence naše české koruny, protože v jiném státě by vám za naše peníze nikdo nic neprodal.
- Před odjezdem musíte jít do „obchodu“ s cizími penězi. Tomu se říká směnárna.
- Tam si za české peníze koupíte cizí peníze.
- Musíte vědět, kterou měnu mají v té zemi, kam jedete.
- Pracovník směnární vám může přitom poradit.
- Peníze v cizí zemi vypadají úplně jinak než naše.

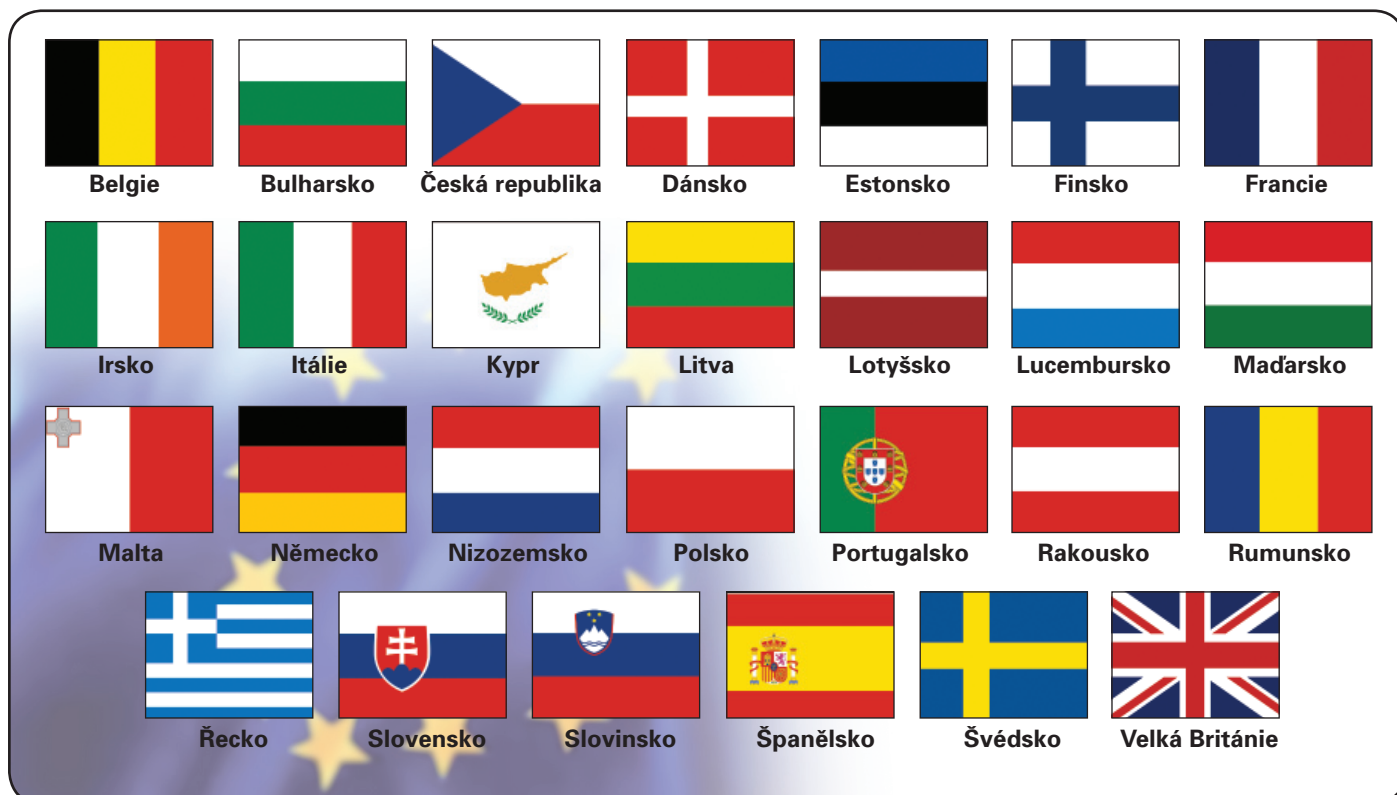
Otázky:

Kdo z Vás byl někdy v cizí zemi?

Co by se stalo, kdybyste v cizí zemi přišli do obchodu a chtěli tam nakoupit za české koruny?

13.1 EVROPSKÁ UNIE

Evropská unie – to je 27 států Evropy, které chtějí mít v budoucnu podobná pravidla a stejnou měnu (Euro).

Eurobankovky jsou pro všechny země stejné, mince mají sice stejný tvar, ale jednou stranou se liší – to je tzv. „národní“ strana, každá země ji má jinou. Strana s uvedením hodnoty je všude stejná (tzv. „evropská“). I když má mince „národní“ stranu např. Itálie, je možné s ní platit ve všech zemích, kde se platí eury.

V současné době již některé země mají stejné společné peníze (euro), některé členské státy euro ještě nemají (Česká republika, Slovensko).

Víte, jak se jmenují peníze v Anglii, v USA, na Slovensku?

Nákup peněz ve směnárně probíhá **podle kurzu** – za 1 Euro zaplatíte asi 30 Kč.

Pro lektory: Bylo by dobré se podívat, jak euro ve skutečnosti vypadá.

PL: Euro (25_Euro_mince+bankovky)

Zadání:

Prohlédněte si euromince (pokud budete mít k dispozici, tak nejlépe pravé) a eurobankovky. Jak se liší od těch našich? Všimněte si také různých „národních“ stran – pro srovnání jsme použili mince německé, španělské a řecké.

14. PENÍZE V NAŠEM ŽIVOTĚ

Cíl: Bez peněz se v životě nemůžeme obejít, přesto se některé důležité věci koupit nedají.

Pro život každého člověka jsou peníze nutné, bez peněz se nedá žít. Pojďme společně přemýšlet, k čemu jsou peníze dobré.

Otázky:

Umíte si představit život bez peněz?
Jak by takový život vypadal?

Úkol: Práce s obrázky

Účastníci mají před sebou na stole vystříhané obrázky – na každém obrázku je také napsáno, co vyjadřuje:

- **obrázky předmětů, které se dají koupit**
(jídlo, hygienické pomůcky, oblečení, jízdenka, dům, auto apod.)
- **obrázky, které vyjadřují věci/ hodnoty, které se koupit nedají**, např.:
úsměv = obrázek veselého člověka
přátelství = obrázek skupiny spokojených lidí
zdraví = obrázek člověka v chůzi
rodina = obrázek rodičů s dětmi
- **obrázky pěkných míst na světě**
(moře, hory – nemůžeme si je koupit, můžeme si ale zaplatit dovolenou, abychom se tam jeli podívat)

Říkejte, které věci se dají koupit a které se koupit nedají.
Zapisujte je na velký papír do dvou skupin.
Které z předmětů/ hodnot jsou pro vás důležité?

Co znamená přísloví:

Peníze nebo život!
Už jste to někdy slyšeli? V jaké to bylo situaci?

15. NEDOSTATEK PENĚŽ – CHUDOBA

Pro lektory: Toto téma doporučujeme jen pro zájemce.

Cíl: Někteří lidé v naší zemi žijí v chudobě – na ulici. Někdy je chudoba způsobena špatným hospodařením s penězi. V tomto kurzu jsme mluvili o dobrých a špatných způsobech hospodaření s penězi.

Někteří lidé mají tak málo peněz, že si nemohou zaplatit základní věci nutné pro život – nemají peníze na bydlení, na jídlo, na oblečení.

Tito lidé pak mohou ztratit to nejcennější – domov, žijí na ulici, někdy žebrají – prosí cizí lidi o peníze.

Viděli jste někdy takového člověka?

Chtěli byste žít jako on?

Někdy se člověk stane chudým, protože špatně hospodaří se svými penězi – utrácí je za alkohol, za herní automaty.

Příběh:

Petr neměl rodiče a bydlel v malém bytě se svou babičkou. Měl dobrou práci, pracoval v obchodě, doplňoval zboží vykupoval prázdné lahve. Ostatní prodavači ho měli rádi, byl spolehlivý a ochotný. Potom však babička zemřela a Petr najednou bydlel sám. Babička mu našetřila nějaké peníze, takže bez problémů platil nájem, elektřinu, měl dost peněz i na jídlo a oblečení. Pak si ale našel kamarády v blízké restauraci. Začal tam často chodit, někdy zaplatil útratu i za kamarády. Pak se několikrát stalo, že přišel z restaurace domů pozdě a opilý, druhý den byl unavený a nešel do práce. Udělal to tak několikrát a v obchodě mu řekli, že mu dají výpověď, protože se na něho už nemohou spolehnout. Byl nešťastný, ale nedalo se nic dělat, ztratil důvěru. Zbyli mu jen kamarádi v restauraci. Chodil za nimi každý den. Jenže už nedostával mzdu ze zaměstnání a peníze, které našetřila babička, rychle mizely. Tak se stalo, že několikrát nezaplatil nájem za byt a majitel domu mu doporučil, aby si hledal jiné bydlení. Neměl kam jít, a tak začal přespávat venku.

16. PENÍZE V MINULOSTI

Cíl: Dříve nebyly peníze – lidé si zboží vyměňovali. Dnes si zboží kupujeme, občas si můžeme s někým něco vyměnit (co už nepotřebujeme).

Pro lektory: Toto téma je též okrajové, doporučujeme jen pro zájemce.

Dříve peníze neexistovaly, lidé si mezi sebou vyměňovali zboží. Za to, co potřebovali, dávali to, co sami vyrobili.

Člověk potřebovat opravit boty - ševci za práci přinesl svoji slepici.

Člověk měl krávu, měl mléko, vyráběl máslo – vyměnil to s člověkem, který pekl chleba.

Vyměňovat si výrobky bylo někdy složité, proto lidé vymysleli peníze.

I dnes si mohou lidé vyměňovat věci, protože je to výhodné – mohou si vyměňovat věci, které už nepotřebují – např. oblečení.

Otázky:

Dali jste někdy někomu věc, kterou jste již nepotřebovali?

Dostali jste někdy nějakou věc bez peněz?

Vyměnili jste si někdy s někým něco?

17. ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Cíl: Vypracování pracovních listů různých úrovní – na základě vypracovaných listů budou vytvořeny podklady pro závěrečné hodnocení uchazeče.

Použité zdroje :

- N. Engels – Peníze (metodika na počítání peněz, získaná od Klubu rodičů a přátel dětí s Downovým syndromem)
- www.dobromysl.cz - Jak co nejlépe zacházet s penězi (zpracováno s využitím brožury Make the most of your Money s laskavým svolením The Arc of the United States), překlad a redakční úpravy M. Krajníková, D. Břejlová, V. Lechnýř, (c) Máme otevřeno?, o.s. + The ARC
- Kubová, L.: Piktogramy: učebnice. Tech-market, Praha 1999.
- RYTMUS; Novák, F.; Bošina, M.: O tom jak Tom hledá práci a agentura podporovaného zaměstnání pomůže. Rytmus, Praha 2005.

Obsah:

KURZ HOSPODAŘENÍ S PENĚZI – ÚVODNÍ INFORMACE

1. SEZNÁMENÍ S KURZEM	3		
2. JAK PENÍZE VYPADAJÍ	3		
2.1 ČÍM MŮŽEME PLATIT	4		
2.2 ČESKÉ PENÍZE – MINCE A BANKOVKY	4		
2.2.1 Mince	4		
2.2.2 Bankovky	5		
2.2.3 Mince a bankovky	6		
3. PENÍZE – N. ENGELS	7		
4. MÁM PENÍZE, CO S NIMI UDĚLÁM – ROZPOČET	8		
4.1 NÁVŠTĚVA CUKRÁRNY, HOSPODY, RESTAURACE	8		
4.2 JEDEME NA JEDNODENNÍ VÝLET	8		
4.3 JEDEME NA VÍKENDOVÝ POBYT	8		
5. ROZPOČET BĚHEM KURZU	9		
6. CESTA PENĚZ	9		
7. KAM SE PENÍZE UKLÁDAJÍ	11		
7.1 BANKA, SPOŘITELNA	11		
7.1.1 Založení účtu	11		
7.1.2 Vybírání peněz z účtu	12		
7.1.3 Platební karta	12		
7.1.4 Bankomat	12		
7.1.5 Půjčka	12		
7.1.6 Hypotéka	13		
7.2 STÁTNÍ POKLADNA	13		
8. JAK SE PENÍZE ZÍSKÁVAJÍ	14		
9. POCTIVÉ ZPŮSOBY ZÍSKÁVÁNÍ PENĚZ	14		
9.1 KAPESNÉ	15		
9.2 ODMĚNA ZA POMOC	15		
9.3 BRIGÁDA	15		
9.4 MZDA, PLAT – ODMĚNA ZA PRÁCI	15		
9.4.1 Pracovní smlouva	16		
9.4.2 Výplatní den	16		
9.4.3 Hrubá mzda – čistá mzda	16		
9.5 DŮCHOD	16		
9.5.1 Příspěvek na péči	16		
9.6 SOCIÁLNÍ DÁVKY	17		
9.6.1 Podpora v nezaměstnanosti	17		
9.7 ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ, NEMOCENSKÉ DÁVKY	17		
9.8 DĚDICTVÍ	17		
9.9 VÝHRA	18		
9.10 PŮJČKA OD KAMARÁDA	18		
10. NEPOCTIVÉ ZPŮSOBY ZÍSKÁVÁNÍ PENĚZ	18		
10.1 KRÁDEŽ	19		
10.2 PŮJČIT SI PENÍZE A NEVRÁTIT JE	19		
10.3 FALŠOVÁNÍ PENĚZ	19		
11. ZA CO SE PENÍZE VYDÁVAJÍ	19		
11.1 PŘÍJMY A VÝDAJE – PLÁNOVÁNÍ KROK ZA KROKEM	20		
11.2 JAK UŠETŘIT	21		
11.3 PENĚŽNÍ REZERVA PRO PŘÍPADY NOUZE	22		
11.3.1 Větší rezerva	22		
11.3.2 Menší rezerva	23		
11.4 PENÍZE NA DÁRKY PRO VAŠE BLÍZKÉ	23		
11.5 SPOŘICÍ ÚČET	23		
11.6 CO PLATÍM SÁM, CO ZA MNE PLATÍ NĚKDO JINÝ	23		
12. NÁKUPY	23		
12.1 BEZPEČNOST PŘI NAKUPOVÁNÍ	24		
12.2 NAKUPOJEME JÍDLO	24		
12.3 NAKUPOJEME HYGIENICKÉ POTŘEBY	25		
12.4 NAKUPOJEME OBLEČENÍ	25		
12.5 ZNÁTE PŘIBLIŽNÉ CENY ZBOŽÍ?	25		
13. SMĚNÁRNA	27		
13.1 EVROPSKÁ UNIE	27		
14. PENÍZE V NAŠEM ŽIVOTĚ	28		
15. NEDOSTATEK PENĚZ – CHUDOBA	28		
16. PENÍZE V MINULOSTI	29		
17. ZÁVĚREČNÁ PRÁCE	29		
Použité zdroje	29		

ISBN: 978-80-903598-6-4
Vydal Rytmus, o.s. ve spolupráci s SPMP ČR
Vydání 1.
© Rytmus, 2007
© Matěj Bošina